Syyttäjälaitos 22.4.2024 SY/1145/2024

Lakivaliokunta
lav@eduskunta.fi

Syyttäjälaitoksen lausunto, 22.4.2024, SY/1145/2024

Viite: Lakivaliokunnan lausuntopyyntö 18.4.2024 asiassa KAA 3/2023

1 Asia

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Syyttäjälaitosta asiantuntijalausuntoa kansalaisaloitteesta KAA 3/2023 vp koskien valvottuja käyttötiloja huumeita käyttäville.

Aloitteessa ehdotetaan käynnistämään lainvalmistelu, joka mahdollistaisi huumausaineiden käyttötilakokeilun. Huumausaineiden käyttötilat olisivat valvottuja tiloja, joissa sallitaan käyttää huumausaineita valvotuissa olosuhteissa. Aloitteessa on selostettu asian edellyttävän lain muuttamista, koska huumausaineen käyttö ja hallussapito on rangaistavaa.

2 Lausunto

Rikoslain 50 luvussa on kattavasti kriminalisoitu kaikenlainen huumausaineisiin liittyvä laiton toiminta, muun ohessa niiden hankkiminen, hallussapito ja käyttö. Rikoslain 5 luvussa on säädetty erilaisista rikokseen osallistumisen muodoista, muun muassa avunannosta. Säännösten perusteella kaikenlainen rikoksen tekemisen auttaminen on rangaistavaa ainakin avunantona. Rikoslain säännösten vuoksi kansalaisaloitteessa esitettyjen käyttöhuoneiden perustaminen edellyttää rikoslain muuttamista, jotta sellaisten perustajat tai toiminnasta vastaavat ja huumaisaineiden

käyttäjät eivät olisi mahdollisen rikosvastuun piirissä niistä huumausainerikoksista, joita käyttöhuoneissa tehdään.

Huumausainerikosten kriminalisointi (täyskielto) perustuu osin kansainvälisiin sopimuksiin. Tämä on otettava huomioon, jos huumausainerikoksia koskevia kriminalisointeja muutetaan.

Huumausaineiden sallitussakin käytössä käyttäjän terveys vaarantuu ja hän saattaa kuolla tai vammautua. Huumausaineiden käyttöhuoneissa saattaa myös tapahtua muihin käyttäjiin kohdistuvia henkeen tai terveyteen tai esimerkiksi seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen kohdistuvia rikoksia. Todennäköisesti tiloissa tullaan käymään huumausainekauppaa sekä harjoittamaan velanperintää ainakin sopimuksia tehden ja sanallisesti. Kansalaisaloitteen mukaan olosuhteet tiloissa olisivat valvotut. Tämä vähentää terveyshaittojen sekä muihin kohdistuneiden rikosten tapahtumisen todennäköisyyttä kyseisissä tiloissa. Itse valvonta- ja puuttumisvastuu olisi kuitenkin joillain henkilöillä, ilmeisesti kaupungin tai jonkin muun oikeushenkilön työntekijöillä tai viranhaltijoilla. Näillä mahdollisesti olisi tehtävän edellyttämä koulutus tai sitten kysymys olisi vain järjestyksenvalvojista.

Valvontaa suorittavat henkilöt saattavat joutua esimerkiksi virkavastuuseen ja laiminlyöntinsä perusteella myös tekijävastuuseen sellaisista rikoksista, jotka heidän olisi tehtävässään tullut estää. Mahdollisessa lainvalmistelussa tulee käydä seikkaperäisesti läpi näiden henkilöiden rikosoikeudellisen vastuun rajat niistä tapahtumista ja rikollisista teoista, joita käyttöhuoneissa voi tapahtua heidän valvontansa alla. Tähän liittyen käyttöhuoneissa työskentelevien henkilöiden tehtävät ja toimivallat on joko säänneltävä tai ainakin säännösten velvoittamana ohjeistettava tarkkarajaisesti.

Huumausaineen käytön ja hallussapidon salliminen tietyssä tilassa tulee välittömästi nostamaan keskiöön kysymyksen siitä, missä määrin on sallittua tai rankaisematonta

pitää huumausainetta hallussa muualla, jos tarkoitus (ainakin väitetysti) on käyttää kyseistä huumausainetta käyttöhuoneessa. Edelleen, jos lähdetään siitä, ettei poliisin tule valvonnassaan puuttua käyttöhuoneeseen menevien tai sieltä poistuvien tai poistettavien henkilöiden huumausaineen epäiltäviin käyttörikoksiin ainakaan käyttöhuoneen lähiympäristössä, tästäkin syntyy rajanveto-ongelmia. Toki ongelma lienee puuttumisen näkökulmasta tosiasiassa jossain määrin enemmän teoreettinen kuin käytännöllinen, mutta rankaisemattomuuden rajat tulee joka tapauksessa ratkaista lainsäädännössä tarkkarajaisesti.

Mahdollisessa lainvalmistelussa tulisi siis ottaa huomioon ja ratkaista ainakin edellä mainitut seikat.

Mikko Männikkö
Valtionsyyttäjä

(asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti)

Yhteystiedot

Syyttäjälaitos, valtakunnansyyttäjän toimisto
Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki
Puhelin 029 56 20800, faksi 029 56 20888
valtakunnansyyttaja.syyttaja@oikeus.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Mikko Männikkö
Valtionsyyttäjä
Syyttäjälaitos
mikko.mannikko@oikeus.fi